

ΑΓΟΡΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΥΧΟΣ 36 • 6 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1988 • ΤΙΜΗ 200 ΔΡΧ.

Μ. ΕΒΕΡΤ

**ΟΛΑ
ΞΕΚΙΝΟΥΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ
ΑΘΗΝΑ**

Ε. ΚΟΥΛΟΥΜΠΗΣ

**ΜΕΤΡΟ
ΜΕΣΑ
ΣΤΟ 1988**

ΕΡΕΥΝΑ

**ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΕΞΑΓΩΓΕΣ
ΧΩΡΙΣ
ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ**

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΨΑΣΚΗΣ

**ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΦΤΙΑΞΩ
ΚΙ ΑΛΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ**

ν ζούσε στην Αγγλία θα του είχε απονεμηθεί ο τίτλος του Σερ.

Αν ήταν στην Αμερική θα τον είχε φωνάζει πιθανότατα η Εθνική Οικονομική Επιτροπή του Κογκρέ-

σου για να υποδεικνύει τρόπους περιορισμού του ελλείμματος. Ζει όμως στην Ελλάδα, η οποία ποτέ δεν έδειξε έμπρακτα την εκτίμησή της στους άξιους...

Γιατί ο εμπνευστής και δημιουργός της πολυμετοχικής Τράπεζας Εργασίας, ο πρόεδρος της και μέχρι πρόσφατα και διευθύνων σύμβουλος, Κώστας Καγιάσκης, είναι ένα από τα πιο σπουδαία επιχειρηματικά μυαλά που έβγαλε αυτός ο τόπος. Το φτωχόπαιδο από τη Ζάκυνθο και την Αμαλιάδα που έχοντας σαν μοναδικά όπλα την αξιοπρέπεια και τη μανία να γίνει κάποιος, «έσπασε» το ελληνικό τραπεζικό κατεστημένο, δείχνοντας στη νέα γενιά ότι, ένας τραπεζοϋπάλληλος μπορεί να γίνει τραπεζίτης. Και χωρίς να γονατίσει μπροστά σε κανέναν, όπως με υπερφάνεια λέει σήμερα ο ίδιος.

Το μήνυμα αυτό πολύ δα΄ δειλε ο κ. Καγιάσκης να το συλλάβουν όσο γίνεται περισσότεροι. Και να πιστέψουν σ' αυτό. Ο ίδιος, όπως απακαλύπτει σε μια τριώρη ελεύθερη συζήτηση με την «ΑΓΟΡΑ», μάχεται για τους Καγιάσκιδες του μέλλοντος. Διαβάζει όλα τα γραπτά των επιτυχόντων στους διαγωνισμούς προσλήψεων της Τράπεζας, αναζητώντας το παιδί αγροτικής οικογένειας που δείχνει ότι έχει δυνατότητες να προκόψει. Δεν θα εντυπωσιασθεί από την υψηλή βαθμολογία του παιδιού ενός αστού. Γιατί έχει όλα τα μέσα να μάθει. «Αν απαντήσει ο γιος μου, που έβγαλε το Κέμπριτζ (αφού ο πατέρας του πλήρωνε), δεν έχει αξία», λέει με το γνωστό θυμόσοφο ύφος του. Το παιδί, όμως, της επαρχίας που συμπληρώνει σωστά τα περισσότερα ερωτήματα (που ζητούν γνώσεις σχολείου και χδεσινής εφημερίδας) έχει περιθώρια εξέλιξης.

«Γι αυτό βγάζουμε κέρδη. Τι νομίζεις ότι κάνουμε; Απλά πράγματα».

Ο κ. Καγιάσκης θέλει εργαζόμενους, που από τη στιγμή που θα μπουν στην τράπεζα, να νιώσουν ότι είναι υποψήφιοι να γίνουν πρόεδροι ή να φτιάξουν κι άλλες τράπεζες. «Γιατί στην Ελλάδα χρειαζόμαστε κι άλλες τράπεζες. Στην Ιταλία υπάρχουν 500 εμπορικές τράπεζες». Μια από τις κακοδαιμονίες των κρατικών

Μια τριώρη συζήτηση του προέδρου της Τράπεζας Εργασίας, με τον Γιάννη Παπαδόπουλο.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΨΑΣΚΗΣ

ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΦΤΙΑΞΩ

ΚΙ ΑΛΛΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

τραπεζών, ίσως, είναι και αυτό το σημείο. Το επισημάνει:

«Η εκάστοτε κυβέρνηση πρέπει να σταματήσει να επεμβαίνει στο τραπεζικό σύστημα διορίζοντας διοικητές. Γιατί προσβάλλει το σώμα των τραπεζοϋπαλλήλων. Κανένας δεν είναι ικανός για τη διοίκηση, π.χ. της Εμπορικής; Πώς θα παροτρυνθεί ο υπάλληλος; Είναι σαν τη βασιλεία.

Δεν γύφισα τη βασιλεία γιατί δεν ήθελα να υπάρχει μια θέση στην Ελλάδα που το παιδί μου να μην μπορεί να διεκδικήσει. Γιατί κύριε; Επειδή γεννήθηκε αυτός βασιλιάς; Πρέπει να δεχθεί το παιδί ότι μέχρι εκεί μπορεί να πάει; Ασχετα αν δεν τα καταφέρει. Αυτό καταστρέφει την ψυχή του. Πώς περιμένουμε, λοιπόν, από τους υπαλλήλους της Εθνικής για παράδειγμα, να αποδώσουν όταν τους κόβεις αυτή τη γραμμή προς τη διοίκηση;»

Τι άλλο χρειάζεται για να ορθοποδήσουν οι ελληνικές τράπεζες; Ο κ. Καγιάσκης συνδιζει να μιλάει με παραδείγματα, κατανοητά σε όλους, χωρίς στομφώδεις κουβέντες:

«Χρειάζεται μια μεγάλη αλλαγή στις τράπεζες. Χρειάζεται δουλειά. Σήμερα έπρεπε να βάλουμε το τραπεζικό σύστημα σε μια βάση σωστή. Αλλά κανένας δεν μας ακούει. Η επιτυχία δεν είναι δύσκολη. Μόνο προσπάθεια χρειάζεται. Είναι σαν τους προϊστορικούς ανθρώπους, που βρίσκονταν μέσα σε μια σπηλιά που δεν είχε φως. Και κάποιος βρήκε ότι χτυπώντας δυό πέτρες βγαίνει σπίδα. Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλοί λίγοι άνθρωποι που προσπαθούν να βγάλουν σπίδα. Όλοι έχουν "εθνικά καθήκοντα". Όσο αυξάνεται ο αριθμός των ανθρώπων που χτυπάνε τις πέτρες στη σπηλιά, αυξάνουν οι πιθανότητες να συμπέσει να βγάλουν σπίδες την ίδια στιγμή και τότε καταυγάζεται το περιβάλλον και βλέπουμε πού πάμε. Κι αυτό είναι το ζητούμενο. Να δούμε για μια στιγμή πού πάμε...»

Και κοντά στην προσπάθεια, να ζητήσουμε και το φως από τη Δύση, την Ευρώπη.

«Αφού δεχθήκαμε ότι αποτελούμε μέρος της Δύσης πρέπει να πάμε και να δούμε τι κάνουν οι ανεπτυγμένες χώρες και να τις αντιγράψουμε. Αποφεύγοντας τα λάθη του έκαναν αυτοί κατά τη διάρκεια της ανάπτυξής τους. Πρέπει να πάμε κοντά στην Ευρώπη. Εκεί είναι το μέλλον μας. Δεν υπάρχει τίποτα άλλο. Ούτε ο Αραφάτ, ούτε ο τρίτος

κόσμος, ούτε ο... κάτω κόσμος. Είμαστε στην Ευρώπη. Και δεν ξέρω για πόσο ακόμη. Γιατί πιστεύω ότι θα έλθει η στιγμή που θα μας πει η Ευρώπη: Πάρτε 5 δισ. δολάρια, πάρτε την επιταγή και φύγετε. Άσε μας ήσυχους, μωρέ αδερφέ μου, έχουμε τα προβλήματά μας, έχουμε και σένα...»

Στο σημείο αυτό θυμάται ότι πρόσφατα ήταν σε κάποιο συνέδριο και κανείς δεν μίλησε με σεβασμό για την Ελλάδα: Εξοργίζεται και κατεβάζει με θυμό τη γροδιά του στο τραπέζι...

«Συνάντησα έναν Ιταλό τραπεζίτη. Μόλις του συστήθηκα λέει: Ω, ένας πελάτης μου είχε τέτοια προβλήματα με μια τράπεζα στην Ελλάδα. Δεν άκουσα τίποτα καλό για τη χώρα μας. Ένας να πει: Ω, τι καταπληκτικοί είστε εσείς οι Έλληνες. Κάνετε αυτό. Το μόνο που κάνουμε είναι κινήματα, ό,τι δεν πρέπει να κάνουμε, αυτό πάμε και κάνουμε. Το "Φοβού τους Δαναούς και δώρα φέροντες" τ' έχουν μεταφέρει οι ξένοι "Φοβού τους Έλληνες". Αλλά και δώρα να τους πάμε, δεν μπορούμε. Μας έχουν βάσει πίσω. Πας στην Αγγλία και στο αεροδρόμιο κοιτάνε δύο φορές το διαβατήριό σου και η πρώτη ερώτηση είναι: Πόσον καιρό θα μείνεις; Γιατί, κύριε, εμείς όταν έρχεσαι στην Ελλάδα σε ρωτάμε;

Δεν πρέπει κάποτε οι σύγχρονοι Έλληνες να βρούμε μια δικαίωση; Κάτι να 'μαστε. Τι; Οτιδήποτε καλό. Να αποκτήσουμε τον αυτοσεβασμό μας ως άτομα. Ο καθένας, όσο μικρό κι αν είναι αυτό που κάνει, να το κάνει σωστά. Όλοι οι άξιοι Έλληνες φεύγουν στο εξωτερικό και πετυχαίνουν. Να πάγουμε να είμαστε η χώρα του "Να η ευκαιρία". Να πάγουμε να κάνουμε τους έξυπνους. Να μιλάμε, αφού έχουμε έργο πίσω μας. Τότε μόνο σε σέβονται».

Μια συνέντευξη τριών ωρών δεν είναι εύκολο να αποτυπωθεί στο χαρτί, ιδίως όταν απομαγνητοφωνείς το χειμαρρώδη λόγο του Κώστα Καγιάσκου. Ούτε, βέβαια, να δώσεις το χρωματισμό της φωνής του ή τις κινήσεις του, όταν σηκώνεται από την καρέκλα του για να περιφερθεί μέσα στο γραφείο του. Μια κι ο λόγος για την Ευρώπη, όμως, παραδέτομε ευδύς αμέσως τις σκέψεις του για τον Καραμανλή σε σχέση με την ΕΟΚ. Γιατί τον Καραμανλή θα τον θυμηθεί και λίγο πιο κάτω καθώς θα μιλάμε για το κέρδος.

«Στον Καραμανλή — καλή του ώρα — χρωστάμε και θα χρωστάμε

ΕΜΕΙΣ
ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ
ΣΤΟ
ΚΕΡΔΟΣ

πέρα πολλά γιατί μας έβαλε στην ΕΟΚ.

Γυρίζοντας σήμερα στην Ευρώπη καταλαβαίνω πόσο δύσκολο ήταν να μας βάσει στην Κοινότητα. Άθλος του Ηρακλή. Πώς τα κατάφερε, δεν ξέρω. Πώς δεχθήκανε να μας βάλουν; Αν ήμουν εγώ μάνατζερ της ΕΟΚ θα απέλυα αυτόν που δέχθηκε την Ελλάδα, για το λάθος που έκανε».

Ο Καραμανλής είπε και μια φράση για το κέρδος. Και δόξα τω Θεώ, το δημιουργήματα του Κώστα Καγιάσκου, η πολυμετοχική Τράπεζα Εργασίας (το πώς φτιάχτηκε θα το πούμε αμέσως μετά) από κέρδη «σκίζει».

«Είχε πει λοιπόν ο Καραμανλής: "Το κέρδος είναι νόμιμο και ηθικό και σαν κίνητρο αναγκαίο, αρκεί να προέρχεται από μια παραγωγική προσπάθεια μέσα σ' ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον".

Λοιπόν. Εμείς πιστεύουμε στο κέρδος. Ζούμε σ' ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον και είμαστε το 2,5% του ελληνικού τραπεζικού εμπορικού συστήματος. Κανείς δεν μπορεί να πει ότι έχουμε ολιγομονοπωλιακή θέση. Παραγωγική προσπάθεια; Και βέβαια είναι. Η αύξηση κερδών είναι υπέρ όλων. Το κράτος παίρνει περισσότερους φόρους, οι υπάλληλοι αυξάνουν τα έσοδά τους και οι πελάτες εξυπηρετούνται καλύτερα.

Εμείς πιστεύουμε ότι η προσφορά μας, η προσφορά της Τράπεζας

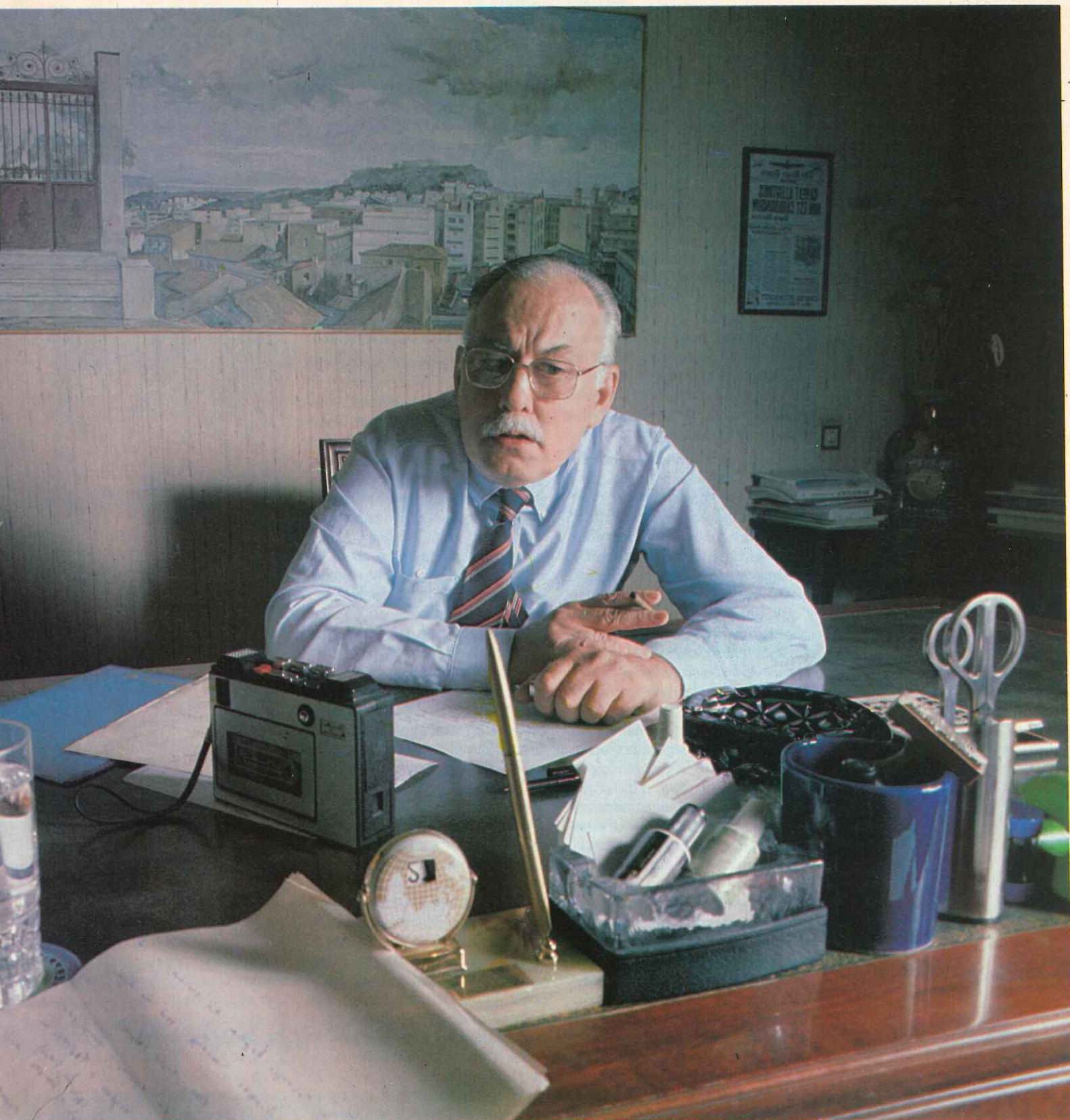

Εργασίας, στην Ελλάδα είναι τα κέρδη μας. Μα τι λέτε; Θα μου πεις. Ναι, από τον καιρό που φτιαχτήκαμε θέλαμε να δείξουμε στο τραπεζικό σύστημα που μπορεί να φτάσει. Γιατί τα κέρδη των 8.000 μετόχων δείχνουν το δρόμο. Οτι δηλαδή, οι Γερμανοί τραπεζίτες δεν έχουν 2 κεφάλια και 4 πόδια. Και ζητάω από τους συναδέλφους μου στην Ελλάδα, τους τραπεζικούς υπαλλήλους να το καταλάβουν αυτό. Βέβαια και

ο τραπεζίτης πρέπει να γίνει Γερμανός για να τον ακολουθήσουν και οι υπάλληλοι...».

ΕΝΣΑΡΚΩΤΗΣ ΤΟΥ
ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ
ΟΝΕΙΡΟΥ

Η ζωή του Κώστα Καγιάσκου θυμίζει περισσότερο κινηματογραφική ταινία, η οποία περιγράφει το αμε-

ρικανικό όνειρο: Του φτωχού νεαρού που καταφέρνει να μπει στα μεγάλα σαλόνια (μόνο που ο κ. Καγιάσκης δεν θέλησε ποτέ να κάνει χρήση της επιτυχίας του...).

Ο Κώστας Καγιάσκης, λοιπόν, γεννήθηκε στη Ζάκυνθο το 1923. Στα 15 του είδε τον πατέρα του, έμπορο γυαλικών, να χρεωκοπεί και να φεύγει στην Αμερική κυνηγώντας το όνειρο της επιτυχίας. Η μάνα με τα παιδιά πήγε στον πατέρα της στην

Αμαλιάδα, όπου ο Κώστας τελείωσε τις δύο τελευταίες τάξεις του Γυμνασίου. Τον Αύγουστο του 1942 διορίστηκε στην Εμπορική Τράπεζας. Μετά από 3 χρόνια πήρε μετάθεση για την Αθήνα. Το 1954 του λέει η τράπεζα: «Πας στο Λονδίνο; Όχι για να γυρίσεις σε λίγο, αλλά να μείνεις εκεί».

«Ήταν τέτοια η μανία να προκόψουμε, κάτι να κάνουμε στη ζωή μας και χωρίς να ρωτήσω κανέναν είπα

ναι», λέει στην «ΑΓΟΡΑ» ο κ. Καγιάσκης. «Σήμερα προτείνεις σ' έναν νέο υπάλληλο να φύγει από το κατάστημα της τράπεζας στη Λάρισα για να γίνει υποδιευθυντής στο Βόλο και σου λέει: "Να το σκεφτώ", ή σου λέει "Η γυναίκα μου δεν θέλει γιατί εκεί δεν έχει σχολή ρυθμικής για την κόρη μου". Και καθυστερούν την πρόδοό τους και κατ' επέκταση την πρόοδο της Ελλάδας γιατί ήδη δεν υπάρχει σχολή ρυθμικής, αν

και υπάρχει και σχολή ρυθμικής».

Στην Εμπορική του Λονδίνου έμεινε μερικά χρόνια. Παραιτήθηκε για να πάει σε μια παλιά μεγάλη λονδρέζικη τράπεζα τη HAMBROS.

Το φτωχόπαιδο, που πάντα κουβαλούσε μέσα του και ήθελε να προοδεύσει, όσο γνώριζε την αγγλική πραγματικότητα, έβλεπε ότι δεν υπάρχουν περιθώρια εξέλιξης. Αν

δεν είχες κάποια κοινωνική δέση θα έμενες υπάλληλος. Έτσι έφυγε για την Αμερική. Οπου για 15 χρόνια δούλεψε στην American Express. Φτάνοντας μάλιστα να γίνει αντιπρόεδρος, τότε που η δέση αυτή είχε ιδιαίτερο κύρος.

«Η Αμερική είναι η χώρα που σε βοηθάει να πετύχεις. Ο πετυχημένος θεωρεί υποχρέωσή του, επειδή κι αυτός βοήθηθηκε, να στηρίξει την προσπάθεια ενός νέου. Είναι μεγάλη χώρα και χωράει την επιτυχία όλων. Εδώ στην Ελλάδα κάποιος γίνεται πρόεδρος για να μη γίνει κάποιος άλλος».

Το 1961 αποφασίζει να γυρίσει στην Ελλάδα. Για να εργαστεί στο εδώ κατάστημα της αμερικανικής τράπεζας, το οποίο παράλληλα επεκτείνει τις δραστηριότητές του. Στα χρόνια που πέρασαν και γνωρίζοντας πλέον καλά το μηχανισμό της American Express, άρχισε να ζυμώνει στο μυαλό του την ιδέα δημιουργίας πολυμετοχικής τράπεζας, σύμ-

φωνα με τα δοκιμασμένα πρότυπα των προηγμένων δυτικών κοινωνιών. Σ' όλες τις ανεπτυγμένες χώρες οι εμπορικές τράπεζες είναι πολυμετοχικές.

Ο Κώστας Καυάσκης διέθετε πάντα, σε αυξημένο βαθμό ίσως, τον κοινό νου που συναντάται, όμως, τόσο δύσκολα όσο και η μεγαλοφυΐα. Γι' αυτό δεν ξεκίνησε ποτέ ν' ανακαλύψει τον τροχό, αφού γι' αυτό φρόντισαν άλλοι. Εφαρμόζοντας την αμερικανική ρήση ότι «μια καλή ιδέα πρέπει να επαναλαμβάνεται», σκέφτηκε να κάνει μια τράπεζα σαν την American Express. Με την ίδια δομή και την ίδια λειτουργία. Και τα πάντα με «τραπεζικά κριτήρια».

Όταν ανέφερε την ιδέα του στον πρόεδρο της «American Express» εκείνος του απάντησε:

— Βρε Καυάσκη, ποτέ ένας τραπεζικός υπάλληλος δεν έκανε τράπεζα. Η κράτος πρέπει να είσαι ή να υπάρχουν κεφαλαιούχοι. Προχώρα, αλλά δεν θα γίνει τίποτε.

Κι αυτός προχώρησε. Μαζί του κι ορισμένοι άλλοι υπάλληλοι, όπως οι κ. Μπίμπας και Νικήτας, που στα επόμενα 4 χρόνια, από σήμερα, θα είναι, εναλλάξ οι διευθύνοντες σύμβουλοι της Τράπεζας Εργασίας. Οντας στην American Express ο κ. Καυάσκης είχε επαφές με διάφορους Έλληνες πελάτες της Τράπεζας βολιδοσκοπώντας τους κατά πόσο ήταν πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε μια πολυμετοχική τράπεζα. Οι απαντήσεις ήταν ευθαρρυντικές. Τα πράγματα ωρίμασαν στις αρχές του 1975. Τότε, τον Ιανουάριο, κάλεσε 1.500 περίπου ανθρώπους στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία» και τους ανέλυσε την ιδέα του. Η αποδοχή ξεπέρασε κάθε προσδοκία του. Τον Οκτώβριο που κατατέθηκε το κεφάλαιο, 1.822 μέτοχοι έδωσαν 800 εκατομμύρια δραχμές, αντί 300 εκατομμύρια που όριζε ο νόμος. Και θα πήγαινε παραπάνω, λέει ο κ. Καυάσκης, αλλά εμείς το σταματήσαμε. Κανένας μέτοχος δεν είχε πάνω από το 5%, συμπεριλαμβανομένων και των μελών της οικογενείας του. Ανάμεσα στους μετόχους και επιφανείς επιχειρηματίες, όπως ο κ. Λ. Εφραίμου, ο κ. Μ. Περατικός κ.ά., που με την παρουσία τους βοήθησαν να προσελκύσουν οι μέτοχοι. Διευθύνων σύμβουλος και πρόεδρος, ο κ. Καυάσκης, που άφησε την American Express, παίρνοντας πλέον, το 1/4 του μισθού που είχε στην αμερικανική τράπεζα.

«Ορισμένοι μου λέγανε: Εγκατα-

λείψεις την καριέρα σου, κάνε τουλάχιστον μια σύμβαση για 5 έως 10 χρόνια να είσαι εξασφαλισμένος. Δεν το δέχθηκα, γιατί τότε δεν θα μπορούσα να πω στο μέτοχο ότι είναι κύριος της τύχης του. Κάθε χρόνο, αν το 1/20 των μετόχων κρίνει ότι ο Καυάσκης ή ο οποιοσδήποτε Καυάσκης δεν του κάνει, μπορεί να τον διώξει. Τι μπορεί να με εξασφαλίσει; Μόνο η δουλειά μου».

Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΣΗΜΕΡΑ

Σήμερα η Τράπεζα Εργασίας έχει 8.200 μετόχους (όλες οι μετοχές είναι ονομαστικές), ενώ στα 13 χρόνια λειτουργίας της έχει συνεχώς αυξανόμενα κέρδη και αποδοτικότητα που θα ζήλευαν και ζένες τράπεζες. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι τα μικτά κέρδη για αρχικές μετοχές αξίας 100.000 δραχμών ήταν στο τέλος του 1987 3.084.637 δραχμές. Από το ποσό αυτό: Το 18% πήγε για αποσβέσεις και προβλέψεις στην Τράπεζα. Το 36% στο προσωπικό. Το 13% για φόρους. Το 12% για αγορά αντικειμένων για την Τράπεζα και το 20% δόθηκε μέρισμα. Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί σε 634.000 δραχμές που μαζί με τους τόκους υπερβαίνει το εκατομμύριο. Η δε μετοχή από 250 δραχμές αξίζει σήμερα 6.500 δραχμές.

Πού οφείλεται αυτή η επιτυχία; Ακριβώς στο ότι είναι πολυμετοχική. Αυτό σημαίνει στην πράξη ότι, κανείς δεν προσλαμβάνεται με μέσον, κανένα δάνειο δεν χορηγείται εκ των άνω και ότι υπάρχει διαφάνεια σε όλα, αφού όλα είναι ανοιχτά για το μέτοχο. Το χαρακτηριστικό άλλωστε της Τράπεζας Εργασίας είναι οι ανοιχτές πόρτες σε όλα τα γραφεία. Ακόμη και του διευθυντικού συμβούλου. Πολυμετοχική, σημαίνει ακόμη και μην υπάρχει μια προκατασκευασμένη μειοψηφία που θα στηρίζει μια διοίκηση.

Και η πολύ υψηλή αποδοτικότητα; Πού οφείλεται;

«Σήμερα ο πελάτης με την εύκολη διακίνηση ιδεών και εικόνων έχει περισσότερα από όσα δέλει αντίγραφα. Ο κόσμος σήμερα βαριέται τα αντίγραφα και δη τα κίτς. Ψάχνει για μοναδικότητα. Και τη βρίσκει στην Τράπεζα Εργασίας. Γι' αυτό και η Τράπεζα Εργασίας δεν κάνει διαφήμιση. Όλες οι τράπεζες έχουν καταστήσει σαν τα απορρυπαντικά. Όλες είναι τέλειες, όλες εξυπηρετούν τον πελάτη, όλες έχουν συστήματα κομψότερα. Εξαντλούν τα υπερδραστικά μιλώντας, όχι κάνοντας. Εμείς γνωστοποιούμε στους μετό-

χους, στο κράτος, στο κοινό, τα αποτελέσματα των προσπαθειών μας. Αυτή είναι η ζωντανή διαφήμισή μας.

Όταν έγινε η Τράπεζα Εργασίας, δεν μπορούσε να έχει τη μοναδικότητα της αρχαιότερης. Μετά από χρόνια μπορεί να γινόταν η μεγαλύτερη. Τι απέμενε; Να γίνουμε οι πιο αποδοτικοί. Αυτό το όνειρο το κυνηγάμε από την πρώτη ημέρα. Βλέπετε αυτά τα χαρτιά; (ανοίγει ένα συρτάρι και μας δείχνει ένα πάκο χαρτιά από τη μηχανοργάνωση). Πίσω από τα άχρηστα αυτά χαρτιά γράφω τις σημειώσεις μου. Κι αυτό γίνεται σε όλη την Τράπεζα. Ναι, υπάρχει ένα νοικοκυριό. Δεν θέλαμε να εντυπωσιάσουμε με τίποτα άλλο παρά μόνο με τη αποδοτικότητά μας. Την κυνηγάμε. Μερικές φορές κάνουμε και πράγματα που μειώνουν τα κέρδη μας. Δηλαδή, η Τράπεζα Εργασίας δίνει χρήματα για κοινωνικούς σκοπούς. Δίνει όμως, μόνο για παιδιά και ηλικιωμένους. Πουθενά αλλού. Εμείς δεν θα υποκαταστήσουμε το κράτος. Γιατί γίνεται περισσότερο πλαδαρό. Βλέπω συναδέλφους άλλων κρατικών τραπεζών να δίνουν χρήματα π.χ. για την αναδάσωση. Τα λεφτά αυτά δεν βγαίνουν από την τράπεζα. Βγαίνουν από τον προϋπολογισμό. Αφού τη ζητάνε τους την πληρώνουμε εμείς οι φορολογούμενοι».

Το νοικοκυριό, λοιπόν, το συναντάς παντού. Η Τράπεζα Εργασίας δεν έδωσε δραχμή για προγράμματα κομψότερα. Τα βγάζουν οι άνθρωποι της. Είναι όμως, και το σύστημα λειτουργίας, που σε αναγκάζει να κινείσαι σωστά. Ο λόγος και πάλι στο συνομιλητή μας:

«Πρέπει να εφαρμόζονται συστήματα που παραδέχονται τις αδυναμίες τους ανθρώπινου γένους. Και να σε αναγκάζουν να περπατάς σε ένα δρόμο φωτισμένο για να υπάρχει διαφάνεια. Γιατί είναι ηλιθιότητα να περιμένουμε να αλλάξουμε το σύστημα όταν βελτιωθεί ο Έλληνας. Τέτοιο σύστημα καθιερώσαμε στην Τράπεζα Εργασίας, που αναγκάζει και το διοικητή να το εφαρμόζει, γιατί δεν μπορεί να κάνει αλλιώς. Έρχεται κάποια κυρία (γιατί είναι δυσκολότερο να αντισταθείς σε μια κυρία), και σου δίνει μια αίτηση για να προσλάβεις το γιο της. Και να δέλεις να τον προσλάβεις δεν μπορείς.

Υπάρχουν οι εξετάσεις και η βαθμολογία. Ή να δώσεις ένα δάνειο. Δεν κάνεις, ό,τι θέλουν ή ό,τι σου ζητάνε να κάνεις. Π.χ., δάνειο 2 εκ. δρχ. δίνεται πάντα μετά από έγκρι-

ΕΧΕΙ ΠΑΝΤΑ
ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ ΤΟΥ
ΑΝΟΙΧΤΗ

ΔΕΝ «ΠΑΕΙ»
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ
ΤΡΑΠΕΖΑΣ
ΝΑ ΕΙΝΑΙ
ΠΛΟΥΣΙΟΣ

ση της Επιτροπής Χορηγήσεων. Για ποσά μεγαλύτερα από το όριο του καταστήματος χρειάζονται υπογραφές από ανώτερα εγκριτικά επιπεδα. Για δάνεια πολλών εκατομμυρίων αποφασίζει το ΔΣ. Καμία πιστοδότηση δεν γίνεται με "εντολή" εκ των άνω και πολύ περισσότερο με εξωτραπεζική "πίεση". "Εντολές" και "πιέσεις" είναι στοιχεία άγνωστα στην Τράπεζα Εργασίας».

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΨΑΣΚΗΣ

Στα 65 χρόνια του νιώθει πολύ νέος.

«Ξέρετε πόσο νέος είμαι; Πολύ νέος. Γιατί έχω την πόρτα μου ανοιχτή και επηρεάζομαι».

Δουλεύει καθημερινά (και τις αργίες) 15 ώρες.

«Δουλεύω πολύ, γι' αυτό και δεν πρόκειται να πεδάνω γρήγορα. Η δουλειά είναι σαν το υγείο. Αμα είσαι γάρι και κάδεσαι μέσα, δεν πρόκειται να πάθεις τίποτα».

— Και τότε κ. Καγιάσκ γιατί αποχωρείτε;

«Έπρεπε να φύγω από διευθύνων σύμβουλος. Πρώτα για να δοθεί η ευκαιρία και σε άλλους να δείξουν τις ικανότητές τους. Γιατί με την προώθηση στη θέση μου των μέχρι πρότινος γενικών διευθυντών, κ. Μπίμπα και Νικήτα, είναι αυτονόητο ότι προωθούνται και άλλα εξίσου άξια στελέχη. Δεύτερον γιατί συμπλήρωσα ήδη 46 έτη τραπεζικής εργασίας. Αυτό δεν σημαίνει ότι σταματώ να εργάζομαι. Συνεχίζω και θα συνεχίζω πάλι στον ίδιο χώρο, στη τράπεζα Εργασίας».

Απλώς στα λόγια και στα έργα, ο κ. Καγιάσκης κινείται μια ζωή.

Η τράπεζα του έχει παραχωρήσει μια Μερσεντές. Δεν τη χρησιμοποιεί ποτέ. Γυρίζει μ' ένα Volkswagen του 1963. Δεν έχει οδηγό ούτε υπηρεσία στο σπίτι.

«Κάποια εφημερίδα έγραψε ότι φεύγω για να μην κάνω δήλωση "πόθεν έσχες". Το ευκολότερο πράγμα για μένα είναι το "πόθεν έσχες". Είναι τόσα λίγα τα πράγματα που έχω. Τα ξέρει όλος ο κόσμος».

— Δεν δέλατε να γίνετε πλούσιος;

«Δεν κυνήγησα ποτέ το χρήμα. Πιστεύω ότι στη δουλειά τη δικιά μας είναι σαν να μπαίνει σ' ένα μοναστήρι των Τραπιστών. Οι οποίοι δέχονται επί 25 χρόνια να μην μιλάνε καθόλου. Πλούσιος και τραπεζικός δεν γίνεται. Αποκτάς μια άλλη νοοτροπία. Παύεις ν' έχεις το σεβασμό προς το χρήμα. Κοιτάζτε. Είναι περιεργή η ζωή. Εμείς οι τραπεζικοί υπάλληλοι είμαστε σαν το φούρναρη. Ο φούρναρης βγάζει το πρωί 500 καρβέλια γωμί. Το ένα καρβέλι το βάζει ιδιαίτερος να το πάρει στο σπίτι. Αυτό είναι δικό του γωμί και έχει το δικαίωμα να το τσιμπήσει. Τα άλλα 499 είναι εμπόρευμα. Δεν είναι γωμί. Το ίδιο και σε μια τράπεζα. Οσα έχω στην τσέπη μου μπορεί να τα ξοδέγω. Τα λεφτά μέσα στην τράπεζα είναι εμπόρευμα. Ο πλούσιος δεν έχει σεβασμό στα λεφτά που αντιπροσωπεύουν μια προσπάθεια ανθρώπων. Δεν "πάει" σε έναν που είναι διοικητής τράπεζας να είναι πλούσιος. Γιατί το εμπόρευσμά του είναι το χρήμα. Ο πλούσιος πρέπει να κάνει μια άλλη επιχείρηση, με άλλο αντικείμενο».

— Πώς βλέπετε την Τράπεζα Εργασίας μετά την αποχώρησή σας;

«Πολλοί μου λένε τι θα γίνει όταν φύγεις; Λέω: Με παραδέχεστε για λογικό άνθρωπο; Σήμερα η γυναί-

κα μου ζει από τα μερίσματα που παίρνουμε από 6.155 παλιές μετοχές που έχουμε μαζί. Επί 800.000 μετοχών είναι κάτω από 1%. Αυτό που σας λέω είναι επίσημα στα βιβλία. Η γυναίκα μου λοιπόν ζει από τα μερίσματα. Εδώ όμως, να πω ότι σημασία δεν έχει πόσα λεφτά διαθέτεις, αλλά τι τα κάνεις. Έχετε ακούσει ποτέ ότι ο Καγιάσκης κάνει πάρτι ή πάει σε κοσμικές εκδηλώσεις;

Ζω σ' ένα σπιτάκι. Δεν προσπαδώ να εντυπωσιάσω κανέναν. Ούτε οι συνάδελφοί μου δεν έχουν έρθει σπίτι. Δεν κάλεσα κανέναν. Δεν δέλω να νομίσουν ότι προσπαδώ να τους εντυπωσιάσω, ούτε δέλω να βάλω τη γυναίκα μου και εμένα ν' αλλάξουμε τρόπο ζωής επειδή πρέπει να φωνάξουμε διευθυντές στο σπίτι. Ούτε πρέπει ν' αλλάξουμε τρόπο ζωής».

Και για να έρθω στο ερώτημά σας: Όσες πιθανότητες υπάρχουν ο αντικαταστάτης μου να είναι χειρότερος από μένα, άλλες τόσες υπάρχουν να είναι καλύτερος. Κανένας δεν είναι μοναδικός.

Ο κ. Μπίμπας ή ο κ. Νικήτας δεν πρέπει να είναι αντίγραφο δικό μου.

Άλλες ικανότητες έχουν αυτοί. Και εν πάση περιπτώσει, άμα δεν κάνει ο κ. Μπίμπας, όπως και ο κ. Καγιάσκης, να τον διώξουν. Ο καθένας κρατάει τη θέση του με τη δουλειά του.

Όσο για το τι θα γίνει η Τράπεζα Εργασίας, έχω να πω ότι δεν έχει να φοβηθεί τίποτα. Είμαι τόσο θλάκας να έχω επενδύσει τα μόνα λεφτά που έχω σε μετοχές της Τράπεζας Εργασίας; Και να διακινδυνεύσω αύριο να μην πάει η τράπεζα καλά και να μείνει η γυναίκα μου χωρίς μέρισμα; Τόσα χρόνια η επιδίωξή μου ήταν να εξασφαλίσω το μέλλον της Τράπεζας Εργασίας. Τώρα πια η τράπεζα δεν εξαρτάται από κανέναν Καγιάσκ. Γιατί είπαμε: Υπάρχει ένα σύστημα που δεν επιτρέπει στο διοικητή να είναι κακός. Γιατί αν είναι κακός φαίνεται αμέσως. Πάντα το λέω στους συναδέλφους: Αν δείτε ότι κάνω κάτι κατά της Τράπεζας και δεν βγείτε με πλακάτ "να φύγει ο Καγιάσκης", είστε πρόστυχοι. Η Τράπεζα Εργασίας είναι πιο μεγάλη από τον Καγιάσκ. Αμα χαλάσει το σύστημα δεν θα βγάζει κέρδη. Αν πειραχτεί η ηθική της θα φανεί αμέσως στο προσωπικό, στο μέτοχο. Τα κέρδη είναι η απόδειξη ότι κάνεις τη δουλειά σου τίμια και καλά.

Σήμερα η τράπεζα έχει κι άλλους

ανθρώπους να γίνουν πρόεδροι, και μάλιστα, στην ηλικία που βρίσκονται σήμερα. Πιστεύω ότι έπρεπε ο κ. Μπίμπας και ο κ. Νικήτας να γίνουν διευθύνοντες σύμβουλοι. Έχουν βάλει πλάτη και ξενύχτια. Αν αποτύχουν ή δεν επιτύχουν περισσότερα από τον Καγιάσκ της τελευταίας περιόδου (γιατί κάθε χρόνο κυνηγάμε τον Καγιάσκ των προηγούμενων χρόνων) θα πουν οι μέτοχοι: "Κάντε πέρα να ρθει κάποιος άλλος". Μετά από 4 χρόνια οι μέτοχοι θα αποφασίσουν.

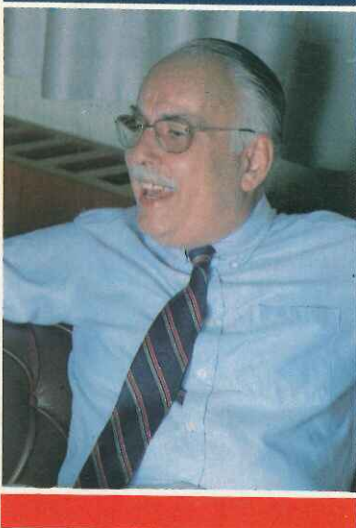
Μπορεί τότε να ληφθεί υπόψη και η ηλικία. Η Citibank έβαλε τον Ριντ που είναι 40 χρονών. Μπορεί κι εμείς τότε να θάλουμε κάποιον νεότερο. Αλλά είπαμε: Αυτό θα το αποφασίσουν οι μέτοχοι. Δεν δέλαμε ποτέ τον μέτοχο να υπακούει σε μια προκατασκευασμένη μειοψηφία.

Γιατί τότε δεν υπάρχει δημοκρατία και δεν υπάρχει τίποτα άλλο εκτός απ' αυτήν. Μόνο η δημοκρατία φέρνει την αλήθεια, παρ' όλα όσα λέγονται εναντίον της. ➡

ΚΑΝΕΝΑΣ
ΔΕΝ
ΕΙΝΑΙ
ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ

ΧΟΜΠΥ ΜΟΥ
ΕΙΝΑΙ
Η ΤΡΑΠΕΖΑ

— Βλέποντας την επιτυχία της Τράπεζας Εργασίας, σκεφθήκατε ποτέ ότι αυτή η τράπεζα θα μπορούσε να ήταν δική σας;

«Δεν θα πετύχαινε έτσι. Δεν θα 'χα το θάρρος με τους συναδέλφους. Γνωρίζω και το μικρό όνομα όλων των εργαζομένων στην τράπεζα. Θα κυκλοφορούσα κι εγώ με 6 γορίλες. Δεν θα μπορούσε να με πλησιάσει κανένας. Όταν αποφασίζεις να είσαι η πιο πετυχημένη τράπεζα θα πρέπει να κάνεις πράγματα ρηξικέλευδα. Μέσα στη λογική και μέσα στους κανόνες. Αλλά τότε, αφού δες να είναι διαφορετική, πώς θα ξέρεις ότι είναι διαφορετική προς το καλύτερο ή προς το χειρότερο. Τότε αποφασίζεις 'ν ανοίξεις τις πόρτες. Γιατί πρέπει να μπορεί ο μέτοχος ο συνάδελφος, ο πελάτης, ο οποιοσδήποτε να επικοινωνεί με σένα. Αυτή η πόρτα η ανοιχτή δημιουργεί τεράστιες υποχρεώσεις. Η ανοιχτή πόρτα σου επιβάλλει μια πειθαρχία. Αυτή η πειθαρχία είναι που βγάζει τα κέρδη. Επηρεάζει ακόμη και την

προσωπική σου, την οικογενειακή σου ζωή».

Παράδεισος, λοιπόν, η Τράπεζα Εργασίας;

«Όχι δεν είναι. Εχουμε και μεις προβλήματα. Μην νομίζετε ότι οι νέοι συνάδελφοι μας δέχονται έτσι. Γιατί είναι φιλόπονοι. Με τον καιρό βέβαια τους κερδίζουμε. Παίρνουμε παιδιά που δεν έχουν μάθει να διαγωνίζονται στο γυμνάσιο, που δεν μπορούν να προσαρμοστούν στο στρατό και αυτοκτονούν. Ερχονται εδώ και απαιτούμε πειθαρχία. Μα πειθαρχία χρειάζεται ακόμη και στο πώς περπατάς στο δρόμο. Κι αμέσως φωνάζουν: "Η καταπίεση της εξουσίας". Εχουμε κι εμείς τους ανθρώπους, οι οποίοι είτε κατ' εντολήν είτε κατά συνείδηση, μας αμφισβητούν. Εμείς προχωράμε. Και τελικά τους κερδίζουμε. Ερχονται άλλες τράπεζες και παίρνουν συνεργάτες μας, νομίζοντας ότι θα πάρουν το μυστικό της Τράπεζας Εργασίας. Το σύστημα το δικό μας, όμως, δεν στηρίζεται σε μονάδες...».

Καιρός όμως να μπούμε και στο περίφημο 1992 και τις αλλαγές που φέρνει. Ο κ. Καγιάσκης βλέπει έφοδο ξένων τραπεζών, που θα προτιμήσουν την εύκολη λύση: να αγοράσουν ελληνικές. Η Τράπεζα Εργασίας, που ως πετυχημένη είναι πιο επιθυμητή, βρίσκεται στο στόχαστρο... Αν έλθει π.χ. ο κ. Μπενεντέτι και προσφέρει τώρα 15.000 δρχ. τη μετοχή, από 6.900 δρχ. που αξίζει σήμερα τι γίνεται;

«Δεν είναι εύκολο να του πεις όχι. Ομως ο Μπενεντέτι θα ζητήσει να μείνω στη διοίκηση και για τα επόμενα 5 χρόνια. Και θα του πω εγώ: Πόσα μου δίνεις; Θα μου δώσεις аж πούμε 2 εκατομμύρια δολάρια ή 5 εκατομμύρια δολάρια; Δέχομαι. Και θα ανακοινώσω στους μετόχους: Υπάρχει αυτή η προσφορά, κρινουμε ότι είναι καλή, πουλήστε. Το μόνο που θα θελήσω εγώ είναι να πάρει το 100% των μετοχών κι όχι το 51%. Δηλαδή όχι να πάρει κάποιο πακέτο, να ελέγχει την τράπεζα και μετά να καταπιέξει τους μετόχους. Αν θα ακολουθήσουν όλοι οι μέτοχοι είναι δικαίωμά τους. Αν όμως, εγώ βάλω στην τσέπη μου την αμοιβή, που μου δίνει, και δεν ενημερώσω τους μετόχους, θα είναι ανήθικο. Γι' αυτό λοιπόν, το τίμιο είναι να του πω: Κύριε Μπενεντέτι μπορείς να αγοράσεις την Τράπεζα, αλλά δεν υπάρχει καμία δέσμευση να μείνω εδώ.

Τότε θα πω στους μετόχους: Παιδιά πάρτε 15.000 τη μετοχή και πά-

με να κάνουμε άλλη τράπεζα. Τη δουλειά την ξέρετε. Δηλαδή, η επιτυχία της Τράπεζας είναι μια ασφαλίστικη δικλείδα. Αν πάγουμε να είμαστε επιτυχείς, τότε να φοβόμαστε...».

Σκέπτεται η Τράπεζα Εργασίας, να βγει στο εξωτερικό; Ναι, σχέδια υπάρχουν. Στο πρόγραμμα προβλέπεται κατ' αρχήν το Λονδίνο.

«Μόνο τη μαιταιοδοξία τη δική μας ικανοποιούμε. Δεν έχουμε το μέγεθος να βγούμε έξω. Η λύση είναι, να στεριώσεις στη χώρα σου, ώστε να μην περνάει ο Απίλλας, που περνάει κάθε μέρα και κάνει ό,τι γουστάρει. Ο ξένος είναι μοιραία κατακτητής. Εμείς γιατί πάμε στο Λονδίνο; Να κατακτήσουμε την αγορά δεν θέλουμε; Ας αποκτήσουμε τον αυτοσεβασμό και να μη σκύβουμε την πλάτη, να αφήσουμε τις δηλώσεις και να κάνουμε έργα. Και τότε, μόνο, θα προκόγουμε».

Στα σχέδια του κ. Καγιάσκης, είναι το άνοιγμα Τράπεζας στη Βουλγαρία. Οι λόγοι είναι επιχειρηματικοί (πλεονεκτήματα τράπεζας στην «περιφέρεια») αλλά και εθνικοί, αφού έχει μια δική του θεωρία: Αν επεκταθεί ο ισλαμισμός και φτάσει και στους Τούρκους, η Ελλάδα και η Βουλγαρία θα είναι το προπύργιο για να μη φτάσει στη Βιέννη, όπως το 1660. Ο κ. Καγιάσκης κρίνει ότι έχουμε περισσότερα κοινά σημεία με τη Βουλγαρία, παρά με την Τουρκία. Η ιδέα να πάει στη Βουλγαρία, του ήρθε όταν ο Ζίβκοφ είχε δηλώσει ότι βλέπει τη χώρα του να γίνεται πολυκομματικό κράτος.

«Με συγκίνησε αυτή η αλήθεια. Γιατί αλήθεια είναι ο πολυκομματισμός, ο πολύ - τάδε, το πολύ - δείνα, οτιδήποτε πολύ. Δεν μπορεί τίποτα να είναι ένα. Μόνο ο Θεός είναι ένας, αλλά και εκεί υπάρχει και ο Χριστός και το Αγιο Πνεύμα...».

Πήγε, λοιπόν, στη Βουλγαρία και τους πρότεινε να βάλει η Τράπεζα Εργασίας ένα ποσό του κεφαλαίου, να εκπαιδεύσει νέους Βουλγάρους και να σπείρει μια τράπεζα. Για 10-15 χρόνια θα υπήρχε μια σύμβαση, ώστε να κουμαντάρει την τράπεζα, η Εργασίας. Και μετά η Τράπεζα Εργασίας να αποχωρήσει.

Στη Βουλγαρία, μαζεύει το ταμειούχο τις αποταμιεύσεις με 2%, τα παίρνει μία τράπεζα με 10% και τα δανείζει στις κρατικές υπηρεσίες με 20%.

«Εγώ τους είπα: Δεν συμφωνώ. Εμείς θα κάνουμε μια τράπεζα που θα δίνει 2% στο κοινό και θα δανείζει τις κρατικές υπηρεσίες με 5%.

Να βάλουμε, μου λένε, ορισμένους οργανισμούς μετόχους. Όχι, λέω. Σε λίγες ημέρες θα πάω πάλι, όμως. Να δούμε».

Φτάνουμε προς το τέλος.
— *Κύριε Καγιάσκη, σας απασχολήσαμε ήδη τρεις ώρες. Ομολογώ ότι δεν νιώθω καλά...*

«Κοίταξε, οι Ζακυνθινοί μιλάνε πολύ. Συνεπώς δεν χρειάζεται να έχεις τύχεις συνειδήσεως».

Παρέμβαση του φωτογράφου μας, που εκστασιασμένος παρακολουθούσε τόση ώρα όσα έλεγε το «ιερό τέρας» του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

— *Κύριε Καγιάσκη, πρέπει να είστε ευτυχημένος άνθρωπος.*

«Ευτυχισμένος; Ναι, και πολύ ευτυχισμένος. Γιατί είχα σε καλές αναλογίες και την επιτυχία και την αποτυχία. Εχω φίλους, έχω εχθρούς, όλα σε σωστές αναλογίες».

— *Χόμπι έχετε, κύριε Καγιάσκη;*

«Ναι, έχω. Την Τράπεζα. Ξέρεις τι είναι να κάνεις το χόμπι σου και να σε πληρώνουν. Τους κοροϊδεύω 46 χρόνια τώρα (και βάζει τα γέλια). Α, να μην το ξεχάσω. Η μαγία μου είναι οι πολυμετοχικές εταιρείες».

Παρακαλάω το Θεό να μου στείλει ανθρώπους, τίποτα καθηγητές, που να μοιάζουν με τον καθηγητή που είχα στο Γυμνάσιο, τον Κώστα το Ρηγόπουλο, που μίλαγε για την Αντιγόνη του Σοφοκλή και έκλαιγε. Θέλω ανθρώπους που να μπορούν να μιλάνε για την ιστορία μας και να την κάνουν ενδιαφέρουσα, κατανοητή για τον κοινό άνθρωπο. Και να φτιάξουμε μια πολυμετοχική εταιρεία να βγάζει θιντεοκασέτες για τους Πελοποννησιακούς πολέμους, για την Οδύσσεια και την Ιλιάδα. Όχι για να βγάλουμε κέρδη. Να βγάλουμε τα έξοδα, ώστε η κασέτα να πουλιέται φθηνά.

Στο μαλατό του πατέρα, όταν έρχεται η ώρα για να πάρει ένα δώρο στο παιδί του, να μην υπάρχει τίποτα άλλο. Να παίρνουν τη θιντεοκασέτα και το βράδυ να κάθονται στο χωριό να μάθουν την ιστορία της περιότης τους.

Δεν ξέρουμε ποιοι είμαστε. Μετά φωνάζουμε: Φταίνε οι Αμερικάνοι; φταίνε οι Γάλλοι. Φυσικά φταίνε, αφού τους αφήσαμε να μπουένη και να αλωνίζουν...»

— *Κύριε Καγιάσκη, νιώθετε ότι η δουλειά σας έχει στερήσει ορισμένες προσωπικές απολαύσεις;*

«Ω! να' ξερες, πόσα πράγματα στερήθηκα και πόσα πράγματα κέρδισα. Δεν μπορείς να τα' χεις όλα δικά σου...»